

Alena Kvítková,

České přací věty uvozené *kěž* a *at'* a jejich anglické překladové equivalenty

Czech optative sentences introduced by *kěž* and *at'* and their English translation counterparts

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, Praha 2015

Oponentský posudek bakalářské práce

Téma předložené bakalářské práce je pro konfrontační výzkum velmi vhodné, neboť vybrané typy českých optativních vět nemají v angličtině strukturní obdobu, což je zřejmé zejména v stylisticky srovnatelných protějšcích, syntakticky velmi odlišných. Přínosnější směr výzkumu je tedy z češtiny do angličtiny, neboť v tomto směru nelze očekávat vliv překladu na volbu protějšku. V opačném směru nelze tento faktor vyloučit, zejména pokud jde o užití slovesného modu a temporálního tvaru, což autorka sama bere v úvahu. Metodologie pracující s oběma směry traktují každý směr zvlášť a výsledky se porovnávají. V předložené práci směr výzkumu není explicitně vyložen. V popisu dokladového materiálu autorka uvádí, že excerpovala prvních 50 dokladů *kěž* a 50 dokladů *at'* z InterCorpu hledáním slovních tvarů s velkým počátečním písmenem bez specifikace subkorpusů. (V případě *at'* bylo třeba ručně odfiltrovat přípustkové věty a (opisné) věty imperativní). Výsledný soubor dokladů tak obsahuje přací věty s *kěž* a *at'* z českých překladů anglických originálů, z českých originálů anglických překladů a z české verze v případě českých a anglických překladů z třetího jazyka, aniž jsou tyto různé prameny a směry označeny. Pramen je uveden pouze u dokladů v appendixu, avšak protože jsou názvy knih uvedeny v českém překladu, lze ho určit jen podle autora. Příklady ilustrující výklad v textu nemají odkaz na pramen, ani odkaz na příslušný doklad v appendixu, takže často nelze určit, o který směr se jedná. Pro naznačení směru by stačilo uvádět originální verzi v příkladu na prvním místě a překlad až na druhém.

Práce je dobře rozvržena, v přehledně zpracované teoretické části je zohledněna též postojová funkce optativních vět (podle současných popisů v českých gramatikách), kterou autorka ve svém materiálu registrovala u některých anglických vět s *may* a *I wish* reflektujících věty s *at'*. Analýza dokladů je provedena pro každý typ zvlášť na základě klasifikace podle různých typů protějšků a výsledky jsou v závěru porovnány. Syntakticko-sémantická struktura vět s *kěž* a *at'* se dost liší, což se projevuje v jejich protějšcích. Odlišný je především repertoár slovesných kategorií verba finita, z nichž pak vyplývají rozdíly v časovém odkazu a ne/splnitelnosti. Zatímco věty s *kěž* se vyskytují s indikativem a kondicionálem (přítomným i minulým), časový odkaz tedy zahrnuje přítomnost, budoucnost i minulost, ve větách s *at'* se vyskytuje jen indikativu přítomnosti s jediným časovým odkazem na budoucnost. Oba typy se rovněž značně liší po stránce stylistické, což se opět reflektuje v překladových protějšcích. Funkční jednoznačnost typu s *kěž* se projevuje ve výrazném zastoupení dvou typů protějšků, *I wish* 44%, *if only* 24%; k nim lze ještě přiřadit *may* se 16%, kdežto další protějšek *I hope* (8%) je blíže ojedinělým: (*I would* 4%, subjunktiv 2%, modální idiom 2%). Oba nejfrekventovanější protějšky *I wish* a *if only* se od českých vět liší nejen strukturně, ale i stylisticky, neboť to jsou na rozdíl od vět s *kěž* prostředky běžně mluveného jazyka. Pokud jde o protějšky vět s *at'*, žádný z nich výrazně nepřevládá (*may* 36%, subjunktiv 30%, formule 14%, neslovesné věty 8%, imperativ 6%, *I wish* 4%, modální idiom 2%), což lze připsat heterogennější významové struktuře vět s *at'*. Jelikož má tento typ jen jeden časový odkaz, autorka náležitě věnuje pozornost stránce stylistické s ohledem na druh pramene. Velká většina dokladů vět s *may* a subjunktivem pochází z textů pohádek a fantazijní literatury, psaných archaizujícím jazykem. Specifikem protějšků vět s *at'* se ukazují být formule, v případě kleteb anglické skoro stereotypní se slovesem *damn* oproti rozmanitějšímu obsahu kleteb českých, a anglické neslovesné věty proti rekurentnímu *at' žije cheers, hurrah* aj. Často zde již nejde o přání, ale o výraz postoje. Zajímavý rozdíl mezi protějšky vět *kěž* a *at'* se ukazuje v případě *I wish*. Zatímco v protějšcích vět s *kěž* je to nejčastější typ, mezi protějšky vět s *at'* se vyskytl jenom dvakrát, a to ještě - jak autorka pozorně zaznamenává - s podmínkovou větou po řídící větě s *may* a nikoliv s ilokuční silou přání, nýbrž emocionálního výrazu postoje. Tyto dva doklady (57, 58) jsou řečnická podmínková souvětí; řečnické podmínkové souvětí se vyskytuje ještě jednou mezi protějšky s *may* (ex 37).

Analýza dokladů je vyčerpávající a skoro vždy správná, hlavní zjištění jsou shrnuta po výkladu každého typu a v závěru jsou rozdíly mezi protějšky zkoumaných typů výstižně porovnány.

Dotazy a poznámky k jednotlivostem:

1. Proč jsou do celkového počtu tří klíčových slov zahrnuta citoslovce? V práci je o nich jen marginální zmínka.
2. Na jakém základě se v angličtině rozlišují větné typy?
3. Na s. 26 se uvádí, že v případě *kéž* nebyl při excerpci materiálu skoro žádný problém. Vyskytl se tedy nějaký problematický případ?
4. Co míní autorka termínem lexical tense? s. 29
5. Anglický slovesný tvar v příkladech 16 a 17 je préterit?

Seznam tabulek je sice užitečný, ale jelikož neobsahuje odkaz na stránku, neumožňuje je vyhledat.

V jazyce je dost chyb v užívání členu, např. s. 10 *at the end of the thesis appendix is enclosed*, s. 17 *in realization of certain action*, s. 34 *without counterpart*; vybočení z vazby s. 52 *the features upon which the differences depend on*; rušivé překlady 2x *sentenced* v tabulce 1, s. 28; s. 26 *temporal orientation of the wish connected with its realizably is the main focus*; s. 53/5zd *fixes (fixed) phrases*; 54/2zd *it (in) sentences*; aj.

Závěr:

Předložená bakalářská práce Aleny Kvítkové je založena na metodologicky heterogenním materiálu. Zpracování zadaného úkolu však odpovídá požadavkům kladeným na bakalářské práce a celkově podává dobrý obraz zkoumané problematiky. Doporučuji ji k obhajobě a v závislosti na jejím průběhu ji předběžně klasifikuji známkou velmi dobrou.

V Praze 25. 8. 2015

Prof. PhDr. Libuše Dušková, DrSc.